

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarisi izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 20. novembra t. l.

Obvestilo.

Dne 1. oktobra t. l. je minilo sto let, odkar je bil rojen v Cerknem na Goriškem znameniti slovenski učenjak dr. Franc vitez Močnik — »oče slovenskemu učiteljstvu«, ustanovnik in poštvovalni podpornik »Vdovskega učiteljskega društva« itd. — Da proslavimo stoletnico rojstva svojega odličnega rojaka, smo se odločili, posvetiti prihodnjo številko svojega lista počestitvi spomina tega velikega slovenskega moža in radodarnega prijatelja slovenskega učiteljstva. — Prosimo vse tovariše in tovarišice ter vse slovenske znanstvenike, da omogočijo ta jubilej čimbolj dvigniti s svojimi doneski! — Rokopise prosimo najzadnje do 15. t. m. na naslov našega uredništva. — Zagotovljenih imamo že več prispevkov, a naša želja je, naj bi bil ob tem izrednem slavlju udeležen čim največji krog slovenskega učiteljstva!

Leto se nagiblje h koncu. Vse cenjene naročnike in naročnice vladno in nujno prosimo, naj nam pošljejo zastalo naročnino, da nam bo mogoče poravnati svoje račune. V teh težkih časih zvesto izpolnimo svojo nalogo po svoji najboljši vesti in vednosti; pričakujemo torej od svojih cenjenih naročnikov in naročnic, da tudi oni nam nasproti store svojo dolžnost.

Pelikan.

O ptici pelikanu pripoveduje legenda da si pretrga na prsih žile krvi, samo da more v skrajni sili in potrebi nahraniti svoje mladiče. Njegova ljubezen do lastnih mladičev je tako velika in požrtvovalna, da jim daruje svojo srčno kri, ako je treba ohraniti njihovo življenje.

Ta legenda se nam zbuja v spominu ob dejstvu, ko tudi slovensko učiteljstvo v sedanjem težkem času polaga na oltar domovine vse, kar ima in zmore — svojo kri in skromnost svojega svetnega blaga,

da v srca otrok in odraslih polaga seme ljubezni, lije balzam utehe, daje bratu roko v pomoč, izkušeno besedo v ravnanje, tešeč rane, dvigajoče obupajoče.

Vsa naša srca so odprta — iz njih je darovano splošnosti vse, kar ji more služiti v sedanjih najsilnejših dneh, četudi se morajo lastna oseba in svoji utesnjevati v skromnosti, nerazvajanosti in pritrgovanju še bolj, nego je bila to doslej metoda učiteljskega gospodarstva in življenja učiteljskih rodov.

Mnogo je naših tovarišev pod orožjem, nekateri so že podlegli smrtonosnim krogam in neozdravljivim ranam, mnogo je ranjenih, nekaj ujetih — naše vrste so dale, kar so imele domačini najboljšega. A že še pripravljajo drugi, da stopijo pod prapore.

Koliko je pa učiteljskih rodov, ki so poslale na bojno polje, kar imajo najdražjega v svojem krogu — kri svoje krvi, svoje sinove! In tudi tu se zopet odpirajo vrata, da se z naših domov izlijejo nove vrste na najvišji ukaz!

Danes še ne moremo ugotoviti vseh števil; a velika bo končna vsota, ki bo govorila, koliko borcev je dalo slovensko učiteljstvo svoji domovini!

In naše tovarišice, naši učenci, naše učenke? Preglejte izkaze nabranega denarja, sadja, krepčil in oblek, pa boste vedeli, da so se naše učilnice izpremenile v delavnice požrtvovalnega domoljubja, ki jim vladajo naše slovenske učiteljice, v premožnih slučajih dolagajoč iz svojega, kadar poiščejo sredstva, nabrana pri dobrotljivih ljudeh.

Velik čas udarja z vso vehemenco in brezobzirnostjo ob sedanjo dobo skelečnih ran in potokov krvi, ko ima smrt v vseh kulturni Evropi najstrašnejšo žetev — a ta velik čas je dobil tudi velike ljudi, veikle po žrtvah! In med temi velikimi ljudmi je slovensko učiteljstvo!

Učiteljstvu iz Galicije.

Zaradi sovražnega navala, od katerega je Galicija v veliki meri prizadeta, je pobegnilo ogroženo prebivalstvo v razne, od svoje domovine oddaljene kraje, kjer se nahaja v tej začasni nastanitvi

gimi igračami, svoji deci namenjenih knjig pa ne kupijo.

Na drugi strani pa se od teh knjig in knjižic obetajo našemu konviktu lepi in stalni dohodki. Naši mladinski pisatelji — sami učitelji so! — spisujejo te knjige brezplačno, kar je v teh dragih in materialističnih časih izredno požrtvovalno. Taki so samo slovenski učitelji.

Po teh uvodnih besedah si oglejmo tovariša Iva Trošta!

Njegovo ime je znano v slovenskem literarnem svetu. Napisal je že obilico pripovednih spisov v razne naše liste — koliko in kam vse, to ve le on sam, ker se je podpisoval z najrazličnejšimi imeni. Ivo Trošt pa je dober znanec tudi slovenski mladini. Odprti katerikoli letnik »Zvončka«, poysođ dobiš Troštovo ime. Snov njegovim mladinskim spisom je najrazličnejša, a vsa je zajeta iz živega življenja. Tudi njegove basni in pravljice so le slika in zrcalo realnega življenja. Zato so se pa Troštovi spisi mladini priljubili. Steti ga smemo med najboljše slovenske mladinske pisatelje, brez vsakega oporekanja pa med najproduktivnejše. V tihiem in mirnem svojem službenem kraju vrši svoj šolski in pisateljski posel dan za dnem, leto za letom.

v skrajno bednem položaju. Med temi begunci je tudi večje število učiteljstva, ki je z družinami vred v veliki stiski. Največje važnosti je, da dvignejo ti nesrečneži, kakor hitro mogoče, svoje normalne, tuintam že za par mesecev izplačljive prejemke, kakor tudi da se jim pomaga s kako podporo. Ker se domneva, da bivajo gališki učitelji tudi na Kranjskem, je c. kr. deželni šolski svet za Galicijo naprosil c. kr. dež. šolski svet za Kranjsko, da ta pozove podrejene šolske oblasti, in sicer okrajne šolske svete in eventualno tudi ravnateljstva srednjih šol, da tam zglaseče se učiteljstvo iz Galicije sprejmejo, njih prošnje po možnosti kratko zabeležijo, ko se je kolikor mogoče dognala istinitost prosilca in po preizkušnji resničnosti njih napovedi, in jih vpošljejo s primernim tabelaričnim izkazom, pripomnivši morebiti, v kolikor bistvo zadeve ta utemeljuje, naravnost gališkemu deželnemu šolskemu svetu v Biali.

Od vodstva organizacije poljskega ljudskošolskega učiteljstva smo prejeli ta poziv:

Pomožni odbor za učiteljstvo iz Galicije, ki je pobegnilo zaradi ruske invazije, osnovan od učiteljskih združenj v Galiciji, prosi vse tovariše in tovarišice, ki so bili prisiljeni v tujini iskati zavetja, naj na podpisani naslov čimprej pošljejo nastopne podatke:

1. Sedanje bivališče z natančnim naslovom in z opisom materialnega položaja;
2. službeni značaj in pristojno službeno mesto (službeni kraj);
3. zaradi invazije povzročene materialne škode;
4. eventualne želje, oziroma zahteve;
5. po možnosti natančen spis okolščin, ki so onemogočile bivanje v ogroženem službenem kraju in ki je zaradi njih nastal beg;
6. popis stanovanjskih, življenjskih in pridobinskih razmer v sedanjem bivališču;
7. znane naslove drugih tovarišev in tovarišic, oziroma izjave o njih položaju in potrebah;
8. eventualne druge informacije.

Produktivni njegovi sili ni miru, ni odpočitka. Ivo Trošt je pravi ljudski — narodni učitelj, ki si je zgradil pot s svojim delom v narodno dušo.

Sedaj je začel v založbi Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta izdajati svoje zbrane spise za mladino, ki jim je dal izraziti naslov — Moja setev: kar je ljubeznivi pripovedovalec Ivo sejal, to naj žanje mladina v svojo duševno hrano.

Prvi zvezek, ki leži pred menoj, obsega daljšo povest »Oživele resnica«. — Priznati moram, da sem prečital to povest z velikim in trajnim zanimanjem. Ta sodba bi pa morda ne veljala, češ, simpatija do založništva in pisatelja govori iz tebe kot glas subjektivno sodečega človeka. A da se zavarujem proti takemu očitku, sem dal knjigo prečitati svojemu desetletnemu otroku, ki mi je tudi povedal svojo sodbo: »Povest je jako lepa, samo škoda, da ni v knjigi podob!« (Moj otrok namreč pozna vse uvodoma omenjene knjige.)

Tako je — Roma locuta! Vesel sem te izpovedi od najkompetentnejše strani, ki mora pisatelju veljati kot priznanje, založništvu pa v ravnanje. Troštu teče beseda gladko, doumljivo, kakor bi poslušali osebno njegovo preprosto govorico. (V ko-

Vsi tozadevni dopisi naj se naslovijo na:

Sekretariat »Komitetu kolezanskiiej pomocy« w biurach »Zwiazku polskiego nauczycielstwa ludowego« w Krakowie, Rynek L. 29.

Predsednik: Stanislaw Nowak.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

Herman Rudež.

Med drugimi žrtvami, ki jih zaznamuje slovenski narod in posebno slovensko učiteljstvo, je tudi tovariš Herman Rudež, nadučitelj v Dekanah. Ni mu bilo dano, da bi stopil z znano slovensko hrabrostjo pred sovražnika domovine; podlegel je zavratni morilki — koleri. Bil je nedaleč od bojišča, a zaradi bolezni se je vrnil. Tovariš Bertok iz Škofij ga je 11. okt. spremlil v bolnišnico v Krems, kjer je 13. oktobra že preminl. Kakor blisk z jasnega se je hipoma raznesla med znanca in prijatelje ta grozna novica. Njega, ki so ga vsi čislali zaradi njegovih vrlin, ni več med živimi! Mlad se je ločil od sveta, a neizbrisen ostane njegov spomin. Kako se je žrtvoval za narodni prospeh za svojega službovanja v Gažonu pri Kopru! Vzbudil je v ljudstvu narodno zavest, ustanovil prvo pevsko društvo v tamošnjem kraju, ki se je pod njegovim vodstvom hujno razvijalo. Posvetil je vse moči blaginji dragega naroda. Bil je ljubitelj petja in glasbe. Se kot dijak koprškega učiteljskega prirejal skupno s tovariši koncerte, bil je izvrsten violinist. Zraven tega je imel tak tenor, da je bil znan daleč naokolo. Tudi med šolsko mladino je gojil narodno, pa tudi umetno petje. — Zadnjič je bil v naši sredi 8. sept., ko je prišel na pogreb svoje hčerke edinke. Ni bilo veselo snidenje, a kdo bi si bil mislil, da bo zadnje? Njegova pot ni bila posuta s cveticami, kakor sploh učitelju-trpinu nikdar ni. Njegov kraški kremeniti značaj mu ni dovolil ukloniti glave pred nikomer; možato je nosil pezo življenja. Ravno se je zdela, da je prisijal žarek sreče njegovemu življenju, ko je bil od-poklican. Kličemo mu vsi z žalujočo so-

rekturi bi pač treba popraviti nekatere neskladnosti in nepravilnosti.) Napravil je Trošt s prvim zvezkom svojih zbranih spisov za mladino lep vhod na nivo svoje žetve. Veselim se nadaljevanja. — Naj pisatelja nikar ne moti, da se kritika tuintam izraža nepovoljno. Morda nikjer tako kakor pri Slovencih cepijo dlako, tuhtajo in mrcvarijo, samo da bi ubili dela in delavce, medtem ko na mesto dobrega sami ne morejo postaviti nič boljšega. Sama negacija je produkt domišljavosti in frazerstva.

Proti koleri.

Iz predavanja profesorja Paltauf'a posnemamo:

Naše obrambne odredbe proti koleri slone na bakteriološkim raziskavanju. V prejšnjih časih so morali šele čakati, da se je pripetilo več slučajev, preden so mogli sklepati, da je res kolera. Danes se spoznava to že pri prvem slučaju povsem zaradi česar se morejo nemudoma ukreniti potrebne odredbe. Te gredo za tem, da se bolnik izolira, istotako se izolirajo njegovi strežniki in zdravniki, da se tako pre-

LISTEK.

Ivo Trošt: Moja setev.

Učiteljska tiskarna, Društvo za zgradbo Učit. konvikta in naša Zaveza so začele s hvalevredno požrtvovalnostjo izdajati in zalagati leposlovne knjižice —večinoma bogato ilustrovane — namenjene naši mladini. Doslej smo vedno tožili o suši na polju mladinske literature; sedaj prihaja boljša letina, pa zopet ni nekaterim všeč. Nam pa je in mladini tudi. Če ima otrok vse te knjižice in 14 letnikov »Zvončka«, ima že lepo biblioteko, lepo zunaj in znotraj. S kakim veseljem jo gleda! Cela vrsta knjig — to je njegova last! Na polici stoji druga poleg druge; on — tako mlad in majhen — pa je že lastnik tega bogatega imetja! Kadar se mu zdi, kadar začuti potrebo, vzame to knjižico, vzame ono, gleda, bere, misli...

Nič ni preveč knjig. Pač! In sicer v zalogi. Na stotine je slovenskih staršev, posebno veliko med inteligenco, ki zalagajo svoje otroke z brezpomembnimi in dra-

proro: »Naj živi Tvoj spomin!«

Pokojnik je bil rojen dne 4. septembra 1889. v Sežani na Krasu. Zadnji čas je služboval kot definitivni nadučitelj v Dekaniji, kjer si je znal pridobiti zaupanje in spoštovanje vseh.

Bil je vrl, cel mož, ki je z besedo, delom in z zgledom blagodejno vplival na vso okolico. Sedaj vlada na mestu, kjer je stal, praznina in žalost — naša dedščina. In ukaz, da moramo s svojim delom nadomestiti njega, ki ga ni več!

VOJNA IN NARODNO VPRAŠANJE.

Narodno socialno »Naše Slovo« piše: V praških lazaretih je dovolj tudi madžarskih in nemških vojakov. Kakor vemo iz njihovih izpovedb, so se v strahu vozili v Prago. Šele ko so videli, da se z njimi postopa kakor z brati ter da jim strežniki in drugi preskrbljajo celo čitva v maternem jeziku, so izginjale njihove bojazni kot sneg na solncu. Le toliko: Ti možje so v času težkih izkušenj spoznali, da je pri nas boljih ljudi, nego so oni pričakovali. In ti možje se povrnejo k svojem in bodo pripovedovali. Mnogokateri njih je ostavil tu trajnih prijateljev. Torej: narodi se v tej vojni in pod njenimi učinki spoznavajo po lastnem opazovanju in se bližajo drug drugemu. Bližajo se drug drugemu v težkih časih, ko se spoznavajo najzanesljiveji prijatelji. Na ta način primore vojna, ako Bog da, do uravnave narodnega vprašanja. In vsakdo, ki bo deloval v tej smeri, bo krepil državo.

VOJNI STROŠKI.

Danes se nahaja v vojnem stanju 69 odstotkov evropskega prebivalstva, na vsem svetu pa 890 milijonov ljudi ali 53 odstotkov celokupnega zemeljskega prebivalstva. — Kar se tiče trgovine, znaša uvoz vojujočih se držav 87 milijard, izvoz pa 78,5 milijard ali 63 odstotkov uvoza in 60 odstotkov izvoza celokupne svetovne trgovine. Tedaj si je lahko predstavljati škodo, ki jo zaradi vojne trpi svetovna trgovina. — K temu je pa treba šteti še neposredne vojne stroške. Vojujoče se države plačajo dnevno za vsakega vojaka povprečno po 12 kron, vsega skupaj tedaj imajo vsak dan 249 milijonov neposrednih vojnih stroškov, kar znaša na mesec 7:34 milijard, na leto pa 88:13 milijard. Skupaj z izgubami nevtralnih držav bi znašali vojni stroški krog 900 do 1000 milijard kron, toliko, kolikor znaša letni promet celokupne svetovne trgovine, in nekaj manj, nego znašajo državni dolgovi vojujočih se držav.

10.000 SRBSKIH INTELIGENTOV PADLO DOZDAJ NA BOJIŠČU.

»Südslawische Korrespondenz« poroča iz Srbije: Bolgarski listi objavljajo številke o srbskih izgubah. V krogih srbske inteligence je dozdaj padlo 10.000 oseb, in sicer 300 z vseučiliškimi, 1200 z gimnazijskimi in 8400 z drugačnimi diplomami graduiranih oseb.

ITALIJANSKA SOCIALNA DEMOKRACIJA ZA NEVTRALNOST ITALIJE.

»Agenzia Stefani« poroča iz Bologne: Vodstvo zedinjene socialistične stranke je imelo sejo, da se posvetuje o sedanjem mednarodnem položaju. Ravnatelj lista »Avanti«, Mussolini, je predlagal, da se naj izreče stranka, da je dosedanja forma absolutne nevtralnosti z ozirom na

mednarodni položaj, ki prihaja vedno bolj zamotan in vsebuje skrite nevarnosti, preveč dogmatična, zaradi česar si mora stranka pridržati, da določi svoje bodoče postopanje po dogodkih in da se pripravi tudi za slučaj vojne. Predlog ni bil sprejet ter je zborovanje sklenilo vztrajati na svojem absolutno odklanjajočem stališču napram vojni ter na absolutni nevtralnosti. Nato je izjavil Mussolini, da kot ravnatelj »Avantija« odstopa.

ŠOLA ZA ENOROČNE.

V vojni je in bo marsikdo izgubil levo ali desno roko. Ti nesrečneži bodo imeli luide skrbi, kako bo njih življenje v bodočnosti, ker le malo jih bo, ki bodo tudi vkljub manjši delazmožnosti lahko zaslužili toliko ko prej. Velik del teh ljudi pa ima gotovo zmožnosti in veselje do upravnih služb, in marsikdo lahko postane sčasoma izvrsten uradnik. Pa tudi drugače bi si lahko z eno roko služil isti denar ko prej. Ali predpogoj temu je, da se nauči delati le z eno roko, in da je zmožen za uradniške službe. Zato predlaga arhitekt Groselinger v »Neue Freue Presse«, da se naj ustanovi šola za enoročne. Ker je ta predlog v resnici umesten, zato ga prijavljamo tudi mi v upanju, da ga skoraj izvršijo.

OSEMLETNI VOJNI PROROK.

Neki osemletni dečko v Budimpešti si je začel pred letom dni dopisovati z nekim tovarišem iste starosti v Kijevu v svrhu izmenjavanja poštinih znamk. Ena razglednic, ki jih je pisal mali Rus svojemu budimpeštanskemu prijatelju, je interesanten dokument k predzgodovini sedanjega vojne. Kijevski mladič je poslal dne 12. aprila v Budimpešto razglednico, katere nemški tekst se je glasil: »Ljubi Nikolaj! Pripravljam se za izkušnje. V Kijevu je tako toplo kakor v poletju. Mislim, da bomo imeli v tem letu veliko vojno. Kako se počutiš? Neki prijatelj moj bi hotel s teboj dopisovati.« — To pismo ni nikako prorokovanje, nikaka otroška fantazija, ampak važen dokument, zakaj dva strica mladega Rusa sta — častnika ruskega generalnega štaba.

ZA ENOLETNE PROSTOVOLJCE.

Enoletni prostovoljci, ki so nastopili prezenčno službo v tem letu, prostovoljno ali za vojno dobo potrjeni obrambni obvezanci, ki imajo znanstveno sposobnost za enoletno prostovoljno prezenčno službo, dalje bivši enoletni prostovoljci, ki niso mogli zaradi izbruha vojne izvršiti ponovitve izkaza o praktični (teoretični) sposobnosti za nadomestne oficirje, morejo biti imenovani za kadete v rezervi, če pokažejo uspehe kot četni poveljniki ali se odkličejo za izvršnim nastopom pred sovražnikom. Vse te osebe pa morajo biti brezpogojno sposobne za oficirske aspirante. — Pravica do imenovanja pripada poveljniku čet. Pri četnih oddelkih (četnih formacijah), ki so trajno ločeni od glavnega dela ali ki niso nikjer v uporabi, preide ta pravica na poveljnika samega, če je ta štabni oficir, sicer pa na prvega predpostavljenešega štabnega oficirja ali generala, ki ima trajno pravico poveljevanja četnim formacijam.

OBČINSKI PREDSTOJNIKI OPROŠČENI ČRNOVOJNISKE DOLŽNOSTI.

»Mor. Venkov« poroča, da so posredovanja osrednjega odbora občinskih

predstojništev na Moravskem vsi občinski predstojniki, ki so bili rojeni leta 1878. do 1890., oproščeni dolžnosti priti k sedanjemu naboru. Isti list poroča, da morejo biti na predlog okrajnega glavarstva črnovojniške dolžnosti oproščeni tudi že potrjeni občinski uradniki.

ČEHI ZAHTEVAJO DRŽAVNI ZBOR.

»Venkov«, glavno glasilo čeških agrarcev, piše: Sodimo, da kaže v sedanjem času, da bi se sklical državni zbor. Vlada naj se ne boji, da bi v sedanjih časih tvoril državni zbor torišče narodnih bojev za strupene kritike in napade evropske javnosti. Položaj je zdaj drugačen, kakor je bil pred vojno. Vsi narodi naše države se udeležujejo bojev za državo in za prestol; vsi vedo, kakšna odgovornost jih zadene, in zato se bodo zastopniki narodov gotovo vzdržali vseh sporov, ki bi lahko v ostalem svetu naši monarhiji škodovali.

RUSKI GLAS ZA MIR.

»Odeskija Novosti« poročajo: Sedanja vojna je najbolj proti Rusiji, pa se zato ne morejo sprejeti angleški načrti, da se vojna podaljša na več let. Anglija najmanj občuti vojno, torej ji je lahko govoriti o dolgotrajni vojni. Tudi sama Francija se nahaja v boljšem položaju kakor Rusija. Ruska bi se morala pobrihati, da čim prej odvrne nesrečo vojne od Rusije in od vsega sveta.

RUSIJA IN ALKOHOLNO VPRAŠANJE.

Ruska treznostna družba se je obrnila na carja in ga pozvala, naj za vse čase prepove uživanje žganja v Rusiji. Car je odgovoril družbi: »Ze dolgo časa imamo sklep, da se trajno prepove prodaja alkohola po Rusiji.«

UGODNOSTI BRAMBNI DOLŽNOSTI PODVRŽENIM UČENCEM VIŠJIH OBRTHNIH IN STROKOVNIH ŠOL.

Ministrstvo javnih del je dovolilo, da smejo gojenci višjih obrtnih in strokovnih šol zadnjega letnika, ki so pozvani pod orožje, če so dopolnili 18. leto, napraviti takoj zrelostno izkušnjo.

CESAR O PATRIOTIZMU AVSTRIJSKIH NARODOV.

Z Dunaja poročajo: Cesar je sprejel v avdienci komercialnega svetnika Maassa in mu med drugim rekel: Patriotizem mojih narodov je vreden občudovanja.

SOCIALIZEM.

Izjava o socializmu etnega najuglednejih mož ačialnega socializma v Rimu, odvetnika Josipa Romualdija, v uglednem italijanskem listu »Giornale d'Italia«, se glasi: »Občutim potrebo, da javno priznam, da se kesam, ker sem veroval njim, ki so z avtoritetom znanja in izkustva trdili, da evropske vojne niso več možne, in kesam se, da sem smatral izdatke za vojaštvo brezkoristnimi.« — Nato pripominja, da ni potrebno hraniti, da se troši, pač pa da je potrebno nalagati in paziti, da se troši v dobro. Romualdi izvaja, da se socialistična stranka danes nahaja pred grebenom, ki se mu je hotela za vedno izogniti, oziroma ga odbiti, ki pa se ji sedaj resno postavlja na pot: problem domovine! — »Kar se tega tiče« — nadaljuje Romualdi — »se je socialistična stranka vedno nahajala v stiski med dvema zahtevama te dileme: ali naj zanikuje domovino in jo zamenja z nedoločnim internacionalnim organizmom, ali pa naj sprejme pojem domovine in temu dosledno politiko za njeno obrambo. Socialistična stranka pa je hotela zanikati obe ti zahtevi in je iskala prehodne rešitve po krivem potu: sprejemala je pojem domovin, stroške za njeno obrambo pa je hotela odrekat! Prehodno rešitev: nastalo s pomirljivo poravnavo med čuvstvom in logiko. Mogla se je varati dolgo let, da ima rešitev bistveno vsebino, ali bila je izključno le dialektična.«

PRAVOSLAVNA PROPAGANDA MED RUSKIMI UJETNIKI NA RUSKEM.

»Ukrainische Nachrichten« poročajo, da je »Gališko-ruska družba« zainteresirala rusko vlado in ruske nacionalistične kroge za ujetje gališke Ukrajince. Sklenilo se je med ujetniki začeti z rusko-narodno in pravoslavno propagando. V to svrhu so mednje poslali več popov s primerno literaturo. Popje agitirajo med ujetniki za prestop v pravoslavje že med vožnjo na določeno mesto.

BREZPLAČNA VOŽNJA NA ŽELEZNICAH.

Z razglasom politične oblasti so v letih 1878. do 1890. rojeni črnovojniški dolžnosti podvrženi moški poklicani na črnovojniško službo z orožjem. Te osebe se vozijo od svojega bivališča na kraj asentiranja in nazaj ter, ako so bili za črnovojniško službo potrjeni, od svojega bivališča na kraj službenega — na podlagi črnovojniškega izkaznega lista, brezplačno, toda samo tedaj, če dajo črnovojniško izkaznico pred vsako vožnjo pri blagajnici potrditi. Kdor ne bo imel tako potrjene izkaznice, bo moral plačati celo vožnjo kakor civilne osebe. — Po tej določbi naj se ravnajo naši tovariši, ki prihajajo tu vpoštev!

BOŽIČ NA BOJIŠČU.

Božič se bliža, praznik ljubezni in domačije. Bodi ubožen ali bogat, vsak pripravi — bodi iz trudapolnih prihrankov, bodi iz preobilnosti — tistim, ki so najbližji njegovemu srcu, kako darilo. Komu se ne porose oči, če pomisli na naše vojake, ki izpolnjujejo v tem času, daleč od doma, morda v zapuščeni okolici, najpleminitejšo, a tudi najtežavnejšo dolžnost. Vojni preskrbovalni urad c. in kr. vojnega ministrstva je sklenil poslati junakom skromno božično darilo in v ta namen naklonil pol milijona kron. Četudi je ta vsota izdatna, le ne zadošča, da se vsakemu vojaku na bojišču napravi malo veselje. V ta namen morajo vsi sodelovati! S tistimi redkimi, ki nimajo nobenega v vojni, bodo tekmovali tisti, katerih sin, brat, mož ali zaročenec se vojskuje za domovino. Vojni preskrbovalni urad (Dunaj IX., Berggasse 16) zato prosi, da naj se mu v ta namen poklanjajo velikodušna denarna darila kolikor mogoče kmalu. Urad poskrbi, da dobe naše čete po oddelkih pravočasno božična darila kot zvest pozdrav iz ljube domovine, zastavo ljubezni naših najtoplejših spominov, znak upanja na veselo snidenje! — Denarne darove za božična darila našim vojakom v vojni sprejemajo tudi c. kr. deželna predsedništva in politične okrajne oblasti. Taka denarna darila bi pa bilo izrečno označiti kot »božična darila«.

KOLIKO ČRNOVOJNIKOV POJDE SEDAJ NA NABOR?

L. 1910. je znašalo število vseh moških v starosti od 24. do 36. leta v avstro-ogrski monarhiji 4 milijone 527 tisoč 563. Od tega časa so gotovo nastale izpremembe, in sicer v toliko, da je število teh moških poskočilo. Od končnega števila pa je treba odračunati vse tiste, ki so oproščeni od nabora, odbiti pa je treba tudi vse one, ki so že služili ali še služijo vojake. Na podlagi rekrutnega kontingenta za 13 letnikov moramo odbiti okrog 2 milijona moških. Nadalje je treba odšteti še nadaljnih 300.000 mož, ki so glasom naredbe oproščeni od nabora. — Ako vse to odštejemo, dobimo najvišje število onih moških, ki bodo morali iznova na nabor. Če torej odbijemo 2 milj. 300.000 od zgoraj izračunjenih 4 milijonov 527.563, dobimo okroglo število 2 milijona 200.000, ki se bodo morali podvreči novemu naboru. — In koliko jih bodo potrdili za vojake? Tega ne ve sedaj še nihče. Morda 1 milijon in pol ali pa še več!

KONEC?!

Korespondenčni urad poroča: Vojaški list »Ruskij Invalid« smatra, da bo

Razširjena po vsem svetu, rpi narodih vseh Jezikov in dežel je že 23 let Kathreinerjeva Knelpova sladna kava.

Milijoni rodbin piše Kathreinerjevo kot vsakdanjo pijačo za zdravje in ugodno.

Kaj bi li moglo bolje pričati za dobro kakovost, fin okus in cenost tega najboljšega kavinega nadomestka in dodatka?

preči širjenje in zanašanje nadaljnih slučajev. Če služba prijavljana dobro deluje, ne slede prvimi slučajem še drugi. Ni preveč rečeno, ako pravimo, da je uspeh zatiranja kolere merilo za kulturo dežele.

Letos so seveda razmere neuravnotežene. V armadi se dogajajo obolenja v črevesu, ki jih ni možno vseh preiskati. Stori se, kolikor je možno. Vsak klinično sumljiv slučaj se preiskuje. Na Dunaju se more to izvajati brez težav, ne pa tako nadziranje prometa kakor v mirnih časih. Vendar pa so pred kolero zavarovani tam, kjer pazijo na največjo čistost in pijejo neoporečno pitno vodo. Sadja naj se ne je sirovega, pred uživanjem naj se pomaka v kislno vodo; pomešano s citronovo kislino, in naj se ga potem izpere z vodo iz vodovoda. Jedila naj se varujejo pred dotiko z muhami, ker te igrajo vlogo kot prenaševalke boleznij.

Kako se zdravi kolera? Doslej nismo še tako daleč, da bi bili preko časa poizkusov. Že pred desetletji se je priporočalo naj se za odstranjanje najfineje razdeljenih razkrojevalnih strupov porablja oglje, ki take strupe vleče nase. Pozneje so opetovano z uspehom uporabljali toxodesmin. Drugi so priporočali rabo naplave z ilovico, ki ima tudi to lastnost, da vleče bakterije nase in da srka strupene snovi. Nove metode pa gredo za tem, da se pre-

preča veliko otežanje krvi, ki se je opaža ravno pri koleri in ki provzroča naglo propadanje bolnika. Že leta 1830. so poizkušali vcepljati bolniku umetne raztopine soli. Pokazal se je marsikateri uspeh, ali na ta način zdravljenja so pozneje pozabili. V novejšem času pa so zopet začeli z njim, in sicer je bil prvi neki Avstrijec, potem Anglež Rodgers, ki ga je poboljšal z dodajanjem hipermanganske kislega kalcija. Tudi se porablja neki serum, ki ga je napravil Anglež Haffkin. Ta pa služi le od vračanja kuge. Nove metode zdravljenja so dovedle do tega, da so slučajni smrti padli na 25 od sto. Obrambno cepljenje pa je priporočati le tam, kjer posameznik ne more sam skrbeti za obrambo, kakor n. pr. v strelnih jarkih, pri ljudeh, ki se ne morejo vsak dan umivati in ki eventualno prihajajo v dotiko z obolenimi v črevesu. Za drugo prebivalstvo ga ni priporočati, zato ker bi mogla potem nastati misel, da se ni treba več varovati pred kolero. To cepljenje pa tudi ni tako zanesljivo in ne učinkuje tako dolgo kakor cepljenje koz. Kdor skrbi za svojo snago, ne potrebuje cepljenja v obrambo.

Predavatelj je zaključil z zagotovilom, da ni misliti, da bi se kolera pri nas vznemirljivo širila.